RIFAT ILGAZ

ŞİİRLER 1954

Üsküdar'da Sabah Oldu

Sora sora Bağdat bulunur,
Gelgelelim İstanbul bulunmaz.
Bir hafta mı bir ay mı geçti aradan,
Açtılar her molada heybenin ağzını
...

Çınar

RIFAT ILGAZ
ŞİİRLER 1954
Üsküdar'da Sabah Oldu

Rıfat Ilgaz, 7 Mayıs 1911'de Cide'de doğdu. 1930 yılında Kastamonu Muallim Mektebini bitirdikten sonra altı yıl ilkokul öğretmenliği yaptı. 1938'de Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü Edebiyat Bölümünden mezun oldu. Bir süre Türkçe öğretmeni olarak çalıştı. *Sınıf* (1944) adlı ikinci şiir kitabının sıkıyönetim kararıyla toplatılmasından sonra altı aya hüküm giydi. Daha sonra *Markopaşa* başta olmak üzere çeşitli dergilerde çıkan yazıları ve yayımlanan kitapları nedeniyle yaşamının çeşitli evrelerinde birçok kovuşturmaya uğradı ve değişen sürelerle tutuklu kaldı. 1947'de öğretmenlikten çıkarılınca hayatını öykü, roman, tiyatro oyunu ve gazetelerde köşe yazıları yazarak kazandı. 1974'de *Yenigün* gazetesinden emekli oldu. 7 Temmuz 1993'te İstanbul'da öldü.

Ilgaz birçok yazınsal türde eserler verdi. İlk şiirleri Kastamonu'da yayımlanan *Nazikter* ve *Açıksöz* gazetelerinde çıktı (1927). 1940'lı yıllara kadar çeşitli gazetelerde ve edebiyat dergilerinde yayımlanan, kitaplarına almadığı romantik şiirler yazdı. İkinci Dünya Savaşı yıllarında toplumcu-gerçekçi şiire yöneldi. "Halktan kişilerin, basit insanların yaşamı"nı konu edinen şiirler aracılığıyla "geniş bir kitlenin, bir insanlığın dertleri"ni anlattığı *Yarenlik* adlı ilk şiir kitabı 1943'te yayımlandı. Ardından *Sınıf* (1944), *Yaşadıkça* (1948), *Devam* (1953), *Üsküdar'da Sabah Oldu* (1954), *Soluk Soluğa* (1962), *Karakılçık* (1969), *Uzak Değil* (1971), *Güvercinim Uyur mu?* (1974), *Kulağımız Kirişte* (1983) ve *Ocak Katırı Alagöz* (1987) geldi. Ilgaz, diyalektik bir bakış açısı, mizahi bir yaklaşım ve yergici bir dille içinde yaşadığı toplumsal gerçekliği bütün çıplaklığı ve acılığıyla göstermeyi, giderek yeni anlamlar, yeni gerçeklikler yaratarak varolan düzeni değiştirmeyi hedefleyen şiirlerine yansıyan toplumcu dünya görüşünü 1950'li yıllarda yazmaya başladığı öykü ve romanlarına da taşıdı. "Kopyanın, ezberin ve uydurma saygının" yergisini yapan *Hababam Sınıfı* (1957), "1944'lerin İstanbulunda, Alman faşizminin azgınlaştığı, dünyayı ateşe verdiği ve savaş tehlikesinin her an kapımızı çaldığı ağır koşullarda karartılmış İstanbul sokaklarında" polisten kaçan devrimci bir öğretmenin öyküsünü anlatan -1990'da sinema filmi de çekilen- *Karartma Geceleri* (1974), Ilgaz'ın çocukluk yıllarını, Kurtuluş Savaşından 1950'ye kadar olan tarihsel dönemi anlattığı özyaşamöyküsel romanı *Sarı Yazma* (1976) ve *Bacaksız* dizisinden çıkan çocuk romanları en tanınmış yapıtları arasındadır.

Ocak Katırı Alagöz ile 1987 Ömer Faruk Toprak Şiir Ödülüne değer görülen Rıfat Ilgaz, *Yıldız Karayel* ile 1982 Madaralı Roman Ödülünü ve 1982 Orhan Kemal Roman Armağanını aldı.

(Rıfat Ilgaz'ın yaşamı ve yapıtları hakkında daha ayrıntılı bilgi için yazarın *Yokuş Yukarı* adlı anı kitabı ile *Sarı Yazma* [12. Baskı, Çınar, 2008] adlı romanına; Asım Bezirci'nin *Rıfat Ilgaz* [4. Baskı, Çınar, 1997], Mehmet Saydur'un *Biz de Yaşadık: Dünden Bugüne Rıfat Ilgaz* [Çınar, 1998] adlı çalışmalarına ve *Rıfat Ilgaz Sempozyumu* [Çınar, 2007] başlığını taşıyan derleme kitaba bakılabilir.)

Rıfat Ilgaz

Üsküdar'da Sabah Oldu

1954

Çınar®
İstanbul
2015

Üsküdar'da Sabah Oldu
Rıfat Ilgaz

7. Baskı: Kasım 2015

Karikatürler: Mim Uykusuz
Kapak Tasarım: Faruk Güney
Yayıma Hazırlayan: Cemal Şenal
Baskı: GD Ofset Matbaacılık ve Tic. San. A.Ş.
OSB Deposite İş Mrk. A-5 Blok Kat:4 No:407
İkitelli-Başakşehir-İSTANBUL
Telefon: (0212) 671 91 00
Matbaa Sertifka No: 32211

ISBN: 978-975-348-004-8

© Çınar Yayınları, 1997
Tüm yayın hakları saklıdır.
Tanıtım amacıyla kaynak gösterilerek yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Çınar Yayıncılık Reklamcılık Ajans ve Danışmanlık Ltd. Şti.
Batıköy Mah. Mustafa Kemal Bulvarı Marine Park Evleri No: 25-A6
Mimaroba - Büyükçekmece / İstanbul
Yayıncı Sertifika No: 11084
Telefon: (0212) 528 71 40 • Faks: (0212) 528 71 43
cinar@cinaryayincilik.com.tr

İçindekiler

Kalaycı Dükkânına Giriş • 7
Yusuf'a Öğüt • 9
Karabiber'in Eski Günleri • 13
Karabiber İstanbul Yollarında • 25
Karabiber Müzeyi Anlatıyor • 32
Müzeden Kurtuluş • 35
Bir Estetik Ameliyat • 43
Karşısına Bir Açıkgöz Çıkıyor • 54
Karabiber İş Başında • 63
Karabiber Ketenhelvacı • 70
Yusuf Karabiber'le Karşılaşıyor • 75
Üsküdar'da Sabah Oldu • 77
Son • 78

Kalaycı Dükkânına Giriş

Şu Üsküdar Çarşısında
Bir oyun başlar sabahtan
İçerde Yusuf, dışarda eşek,
Oyunu çeviren ikisi.
Bir de usta var arada...
Usta işin seyircisi.

Eşeğin sırtında küfeler,
Tepeleme kap kacak.
Yusuf körüğün başında
Eli yüzü kir içinde,
Alt tarafı çırak.
Bir sıkımlık canı var,
O da burnunun ucunda
Ha çıktı, ha çıkacak!

Yusuf'a Öğüt

Bırak şu haylazlığı Yusuf
Adam oldun artık,
Serçeleri kendi haline bırak,
Canerikleri kalsın dalında.
Okumayı bırak
Yazmayı bırak,
Uyma okul çocuklarına!

Tükür de avuçlarına Yusuf
Yapış körüğün kulpuna
Zanaatını ilerletmeye bak!
İbret al kapıdaki eşekten,
Altmışaltıya mı dadandı,
Topa mı sıvıştı Çukurbostan'a,
Sigaraya mı alıştı?
İki yanında iki küfe
Yaz demedi,
Kış demedi,
Bütün mahalleyi dolaştı.

Kalaysızını aldı tencerenin
Kalaylısını verdi.
Yem için,
Tımar için,
Kafa mı tuttu ustaya?
Pişkin eşektir o,
Gün görmüş eşek,
Günde yatmış yuvarlanmış eşek...

Aman ne de pis kelime bu,
Hiç mi hiç gitmiyor şiire.
Tutup çöplüğe atmalı
"Canan"la "mey"le birlikte,
Yerine bir kelime bulmalı
Dostça, insanca bir kelime.
Kara kız mı diyelim,
Nazlı mı diyelim, Yusuf,
Gel, Karabiber diyelim şuna!

Karabiber'in Eski Günleri

İşte bu Karabiber
Bu kapıya yanaşmadan önce
Bir Karabiber'di kendi halinde.
Yaban romanında uzanır
Geviş getirirdi habire.
Yediği ardında,
Yemediği önünde...

Diz boyu yoncaları,
Ayrıkotlarını görünce bir gün...
Dayanamadı,
Giriverdi destursuz otlağa.
Bir tutam, bir tutamcık derken
Bir de ne görsün,
Korucunun elinde kaldı kulağı.
Söz yoktu
Şeriattı ama kesen,
Kesilen parmak değildi ki...
Kulaktı;
Acıdı tabii.

Hem de nasıl acıma!
İri iri sürmeli gözlerden
Yaşlar boşandı sicim gibi.
Silebilirdi ya
Çıkarıp keten mendili...
Silmedi işte
Serde dişilik vardı,
Rimeli, sürmeyi düşündü,
Akıttı gözyaşlarını içine.

Başka şeye benzemiyor yaş dediğin
Alışılmamış ot gibi
Vuruyor insanın başına.
Oradan mideye iniyor,
Bir bulantı, bir bulantı...
O gün bizim Karabiber'in de
Döndü içi dışına.
Akıl veren oldu,
Öğüt veren oldu ama,
İki tutam yonca vermek
Gelmedi kimsenin aklına.

Nalları dikecekti ya çoktan...
Bizimki hani öyle
Hali vakti yerinde,
İşleri tıkırında
Kişizadelerden değildi ki
Nalı bile yoktu tabanında,
Dikemedi biçare!
Süzüldü süzüldü de
Kaşık kadar kaldı yüzü.
Otu, arpayı değil,
Geviş getirmeyi de unuttu.

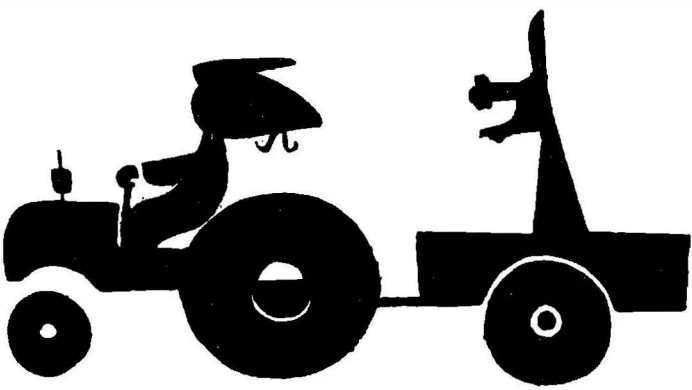
İşte bu yüzden, efendim,
Tekme tokat sepetlediler
Yakup Beyin eserinden.
Bindi dalına ince hastalık
Sıtmanın peşinden;
Düştü yataklara.
Duyunca kara haberi Tanrı şair
Şıp diye bastı kalıbını.
Dedi "Uğradı Leylâ nazara!"

Bir haber saldı Erenköy'e
"Geldi köy kızları, el bağladılar."
Bir tek kafiyenin hatırına
Burunlarını çeke çeke
Ağladılar, ağladılar, ağladılar!
Bitirince işlerini,
Açtılar naylon çantaları,
Çektiler rimeli, sürmeyi
Sürdüler, sürüştürdüler,
Rujunu tazeleyen tuttu caddeyi.

Karabiber kaldı yatakta.
Bu sefer daha beteri çıktı ozanın
Bir haber uçurdu köyün yiğitlerine
Turnanın kanadında.
Kimi kız kaçırmaya çıkmış,
Kimi yağmur duasına;
Duyan geldi.
Baktılar bu işin şakası yok...
Muhtara koştu birisi;
Yokmuş, bucağa gitmiş.
Mühürünü göndermiş yerine.

Kâğıt kalem aradılar, yok.
El kadar bir çınar yaprağı buldular,
Ver ettiler mühürü altına.
Biri dedi "İşlemi tamam!"
Biri dedi "Bucağa gönderelim!"
Biri "İstanbul'u boylasın!" dedi.
Biri dedi "Sokmayın eziyete!
Kendi köyünde diksin nalları!"
Biri dedi "Nalsız!"
Biri "Alın tabanının ölçüsünü
Ne güne duruyoruz!"

Baktılar iş uzayacak
Yazı tura attılar,
Bak şu kör şeytanın işine,
Tutup da yazı gelmez mi,
Hem de yeni yazı.
Köy yerinde kim okuyacak bunu
Çaresiz tura diyen kazandı.
Vurdular sırtına heybeyi
Koydular tomar tomar selamı içine
Ocaktan tavsiyeyi koydular,
Çektiler traktörü altına.

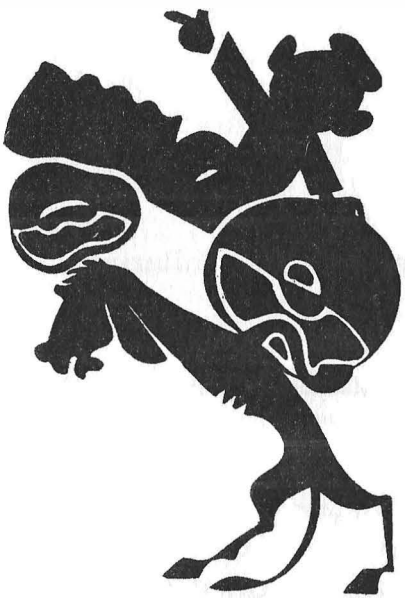
Bir dalgınlık oldu arada
Karabiber'in yolluğunu unuttular.
Tam çekeceklerdi ki ey gazileri
Muhtar yetişti nefes nefese:
"Nedir hali bu Karabiber'in
Silin!" dedi, "yüzünü gözünü,
Bir çekidüzen verin!
Tımar edin dipten doruğa,
Köyün hiç mi şerefi yok be,
Derisine kadar boyayın.
Haçan oldu olacak
Vurun cilayı tırnaklarına!"

Muhtar da dalgın adam
Yine yoncadan söz yok,
Lafını etmedi arpanın,
Traktörün mazotuna gelince, tamam!

Karabiber İstanbul Yollarında

Sora sora Bağdat bulunur,
Gelgelelim İstanbul bulunmaz.
Bir hafta mı bir ay mı geçti aradan,
Açtılar her molada heybenin ağzını
Bir selama karşılık
Bir yedek parça aldılar.
Her molada bir parçası değişe değişe
Bizim Toros postası
Üç molada benzedi kuşa.

Bir de baktılar ki dördüncü molada
Traktörü koydunsa bul!
Sağdan bakarsın jip olmuş,
Soldan bakarsın kağnı.
Tanrı şairin gözüyle
"Donanma-i Hümayun" olmuş
Dâhi şairin gözüyle
"Kenar-ı yâr" ile "bâd-i taannütkâr" olmuş.
Ne olmuşsa olmuş işte
Atlamış Karabiber'in sırtına
Çökertmiş belini.

Çok şükür,
Bizimkinin yedek parça derdi yok,
Kırk gün, kırk gece yürümüş
Ne mazot...
Ne su...
Gak dedikçe tavsiye,
Guk dedikçe selam...
Şimendifer gibi maşallah
Takmış hususileri peşine;
Gelmiş de Üsküdar'a haberi yok!

(Anlaşılmış işin içyüzü
Neft kaçmış genzine.)
"Ulan!.." demiş Üsküdarlılar,
"Neyin nesidir bu gelen!"
Yutacak yerde küçük dillerini
Yutarlar büyük dillerini sıradan;
Konuşabilirsen konuş,
Tam yurttaş olmuşlar işte.
İşaretle sorar birisi:
"Neyin nesisin?" diye.
Alır cevabı Karabiber'den:
"Ne güldür, ne de lale!"

“Söyle nesin?”
“Ya zafer, ya hiç!”
“Nazlanma, söyle hadi!”
“Söylemem!”
“Peki... Kim koydu seni bu hale?”
“Hastayım!” der, “Yormayın beni...
Çok eskidir bu hikâye!”
“Söyle canım!”
“Söylemem!”
“Söyle!”
“Söylemem!”
“Öyle demek... Yıkın falakaya!”
Yer misin... Yemez misin!..

Çıkar çok bilmişin biri ortaya,
"Sen" der, "Mehlika Sultan değil misin,
Nerde peşindeki yedi genç,
Hangi kör kuyuya attın?.."
"Ben kim, Mehlika Sultan kim!
Nerde şap, nerde şeker?.."
"Hayır!" der, yapışır da yularına,
"Sultanın kendisi değil,
Heykelisin, parçalanmış...
Şu gözlere bakın, şu sürmeli gözlere
Bir Mehlika'da vardır...
Bir de sende!"

Şaşarlar fakir Üsküdarlılar;
“Aman, nasıl da benziyor!..” diye
Parmaklarını ısırırlar.
Alır, keseri, testereyi eline,
Sanatsever bir badanacı
Çakar Karabiber’i dört ayağından,
Sımsıkı çerçeveye.
Kim bırakır böylesini Ahmediye Çarşısında
Omuzladıkları gibi yallah!
Nereye?
Doğru müzeye!

Karabiber Müzeyi Anlatıyor

Ne tuhaf yer şu müze dedikleri!
Bir bakarsın mezarlığa benzer,
Bir bakarsın Tophane Hamamına
Çekmiş afyonu içerdekiler
Kuş düşünür,
Böcek düşünür.

Bardaktaki çiçek değil sade
Köşesinde örümcek düşünür.
Yapışmış gökyüzüne ağaçlar
Rüzgâr esse kımıldamaz,
Dalında yaprak düşünür.
Bir miskinlik içinde sular
Köpükleri taş kesilmiş
Sarı öküzün serilmiş altına
Kara toprak düşünür.
Kimse memnun değil yerinden
İnsanın eli kolu bağlı...

Tozlu çerçevelerde, uzanmış
Çocuklar çırılçıplak düşünür.
Gül var saksısında solmuş,
Çilek var, uzanamazsın,
Karpuzun yanında bıçak düşünür.

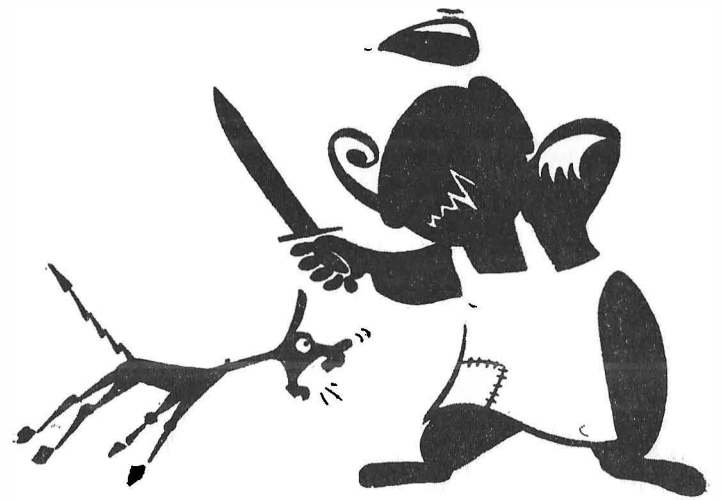
Müzeden Kurtuluş

Açlık vurunca beynine,
Atar kendini çerçevesinden
Feriköylü gece bekçisinin önüne.
Ne yapsın da kurtulsun elinden,
Bir avuç selam çıkarır
Bir avuç da tavsiye heybesinden,
İndirir bekçinin cebine.

Hangi pazarda geçer kuru selam,
Kim ipler tavsiyeyi!
Feriköylü köpürür öfkesinden:
“Büsbütün şımardınız artık
Unuttunuz sırayı, saygıyı;
Hangi heybende kızarmış tavuk,
Geç yağı, yumurtayı, pilici,
Çamsakızına da fit olduk!”
“Bana bak!” der, diker de kulağı,
“Sen kimin evini soruyorsun
Ne yağı, ne yumurtası be?

Hem ben kimim, biliyor musun?
Karışsa karışsa bana...”
Kim karışırdı ne bilsin.
“Doğru!” der gece bekçisi,
“Sana karışmak ne haddime!
Kurumunuz var bugüne bugün,
Haklarınız var madde madde...
Benim neyim var?
Tüy bakalım, gözüm görmesin!
Ama boş kalacakmış çerçeve,
Kalsın, bana ne!”

Döner dönmez köşeyi Karabiber,
Önce bir pastırma kokusu geldi burnuna
Peşinden bir çam yarması...
Devriliverdi üstüne.
"Etme pastırmacıbaşı,
Gitme pastırmacıbaşı
Doymadım gençliğime!"
Büsbütün köpürmez mi seninki:
"Sanki arpaya doymuş,
Samana doymuş da
Bir gençliği kalmış doyacak!"

Bir süzdü tepeden tırnağa
Getirdi gerisini:
“Hele şu kılkuyruğa bakın,
Neresi ot yüzü görmüş şunun,
Neresi arpa yüzü görmüş.
Gençliğinden söz açıyor bir de...”
“Aman pastırmacı başı,
Ot yüzü görmez olur muyum,
Kıtlığı mı var köy yerinde?
Ne yoncalar gördüm diz boyu.
Ne ayrıkotları, ne arpalar...
Ama hepsi bu kadar.”

“Anladım” dedi çam yarması,
“Hastasın demek mideden,
Vah tüyü bozuğum benim.
Vah kılkuyruğum vah!”
Ölüsü de paraydı Karabiber’in
Dirisi de para,
Bırakmaya gelmezdi kuyruğunu.
Biri et derdinde,
Biri can derdinde,
Kol kola tuttular hastanenin yolunu.

Tam girerlerken cümle kapısından
Beyaz gömleklisi,
Siyah gömleklisi,
Ne varsa hep bir oldular,
Yaka paça ettiler bizim açıkgözü,
Sen dediler bu işle mi geçinirsin,
Simsarı mısın bu işin;
Sana ne elin hastasından.
Sen ha!
Çuvalın dibi dururken,
Ağzından işleyen açıkgöz!

Alt alta
Üst üste
Öyle karıştı ki orası,
Kim dövüşürse dövüşsün,
Kim tepişirse tepişsin,
Kime dokunur zararı?
Yapıştılar Karabiber'in yularına
Oraya çekiştire,
Buraya çekiştire,
Dayandılar Esirgeme Kurumuna!

Bir Estetik Ameliyat

Bir nutuk karşıladı Karabiber'i
Merdivenin üst başında:
"Hoş geldin sayın misafirimiz,
Safalar getirdin kurumumuza!"
Peşinden top gibi bir alkış
Aldı götürdü sözün gerisini.
Parça bölük, döküntüler kaldı:
"... gel... sarıl boynumuza!
.....
..... gir koynumuza!"

Yenilmez yutulmaz dallardan,
Dişe gelmez çiçeklerden,
Bir çelenk taktılar boynuna.
Yıkadılar gıcır gıcır,
Bursa işi havlulara sardılar,
Uzattılar yatağa.
Ama nasıl yatak, kuştüyü.
Pijamalar som ipekten,
Oda dersen ahır kadar sıcak,
Gevşeyiverdi sinirleri.

Tam dalacaktı ki uykuya
“Yok!” dediler,
“O kadar uzun boylu değil
Bitmedi henüz giriş işlemin
Nerde kâğıtların, kimliğin?”
Tuttu çınar yaprağını gösterdi,
Baktılar mühüre, “Tamam!”
“Yazın!” dediler, “Anasının adı?”
Yazıldı.
Babasının adını atladılar,
Gelenekten değildi sorulması.

"Nedir" dediler, "şikayetin?"
Anlatınca yana yakıla:
"Ah, bu kuru otlar yok mu?" dediler,
"Bu kuru otlar, nemli samanlar...
Canım, yemeseniz olmaz mı sanki?"
Hak verdi Karabiber:
"Ara sıra canı çekiyor da adamın
Şöyle bir tutam yonca... Bir tutamcık..."
"Olmaz!" dedi bilgin kılıklısı,
"Önce nefsimizi eğitmeli...
Bütün suçların özü kendimizde..."
"Haklısın!" dedi Karabiber,
"İşte bütün görgüsüzlük bizde
Densizlik bizde, bilgisizlik bizde."

Salıverdi gözyaşlarını
Üyeler aşağı mı kalır ondan,
Verdiler veriştirdiler.
Sırılsıklam oldu ortalık.
Birkaç damla da bardağa koydular
İçirdiler şifa niyetine.
Bu seferki gözyaşı... Hayret!
İyi gelmez mi mideciğine.
Ne ağrısı kaldı, ne sızısı,
İştahı da açılıverince,
Çözüldü dilinin bağı:
"Kuru ota tövbe artık,
Islak samana tövbe.
Taze taze ot isterim!"

“Ne istermiş, ne istermiş!”
Biri açtı ağzını üyelerden:
“Yetmez mi sana sevgimiz,
Sana merhametimiz yetmez mi?
Kuştüyü yataklar içindesin, Karabiber,
Nereden gelip, nerede durmuşsun?”
“Bırak!” dedi bir başkası,
“Bırak şu Hamit ağzını;
Ona kendi diliyle veriştir.
Sen hiç utanmaz mısın, Karabiber,
Edepsizlik düpedüz, ettiğin...

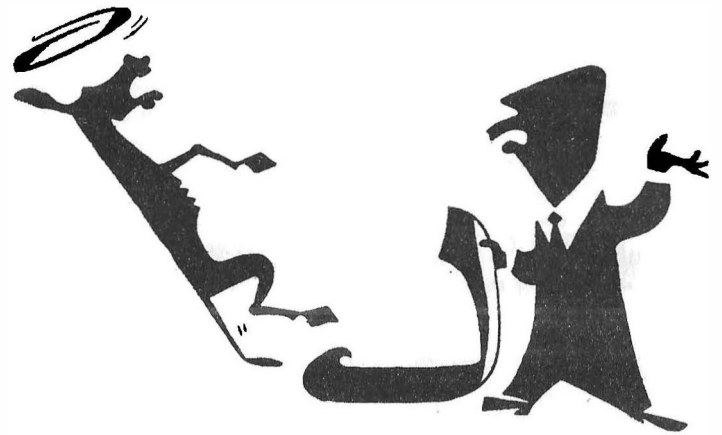
Utanma yok mu sende,
Sende sıkılma yok mu?
Ondan yok mu sende,
Bundan yok mu?"
Tutunca heybesini Karabiber
Ne varsa silkti ortaya.
"İşte" dedi, "bende olanlar!
İşinize hangisi yararsa buyurun!"
Dayanamadı üyelerden biri
Bir tokat çıkardı Hafızpaşa işi,
"Gelmişken" dedi, "insanlık öğren
Başka İstanbul yok yeryüzünde!"

Pişkin öğretmenler gibi uzandı
Karabiber'in kulak yerine;
Boşa gitti eli.
"Vay!" dedi. "Hani kulağının teki?
Nasıl çıkarsın bu kılıkla,
Söyle nasıl, insan içine?"
Tuttu sol kulağına yapıştı.
Bir... Bir daha, boştaki eliyle...
Yaşlıca bir üye kalktı ayağa,
Ömer Seyfettin'i okumuş belli,
"Yatırın" dedi, "falakaya!"
Yatırdılar...
Verdiler sopayı tabanlarına!
(Şunun şurası İstanbul,
Nallansana be, Karabiber!)

“Getirin” dedi işi çekip çeviren,
“Getirin usturayı da, görsün!
Keselim şunun kulağını da
Bari bir şeye benzesin!
Bayılsın, vurun tabanlarına!”
Bir hayırsever çıktı gönüllü,
Yapıştı en kalınına meşenin,
Tam indirecekti ki...
“Dur” dedi eskilerden biri,
“Aheste çek kürekleri dostum!”
Sonra getirdi gerisini:
“Mehtap uyanmasın!”

Bizim Karabiber oralı değil.
"Mızrap uyanmasın!"
Başladı esnemeye Karabiber.
"Ahbap uyanmasın!" der demez,
Yumuluverdi gözleri.
Top at istersen!
Değil sol kulağını...
Kes kafasını dibinden.
Öyle bir uyku ki... Memleket işi.
Uyanınca bir de ne görsün,
Yerindeydi ya kafası
Kulağı koydunsa bul!

Radyonun öğle yayınından
Haberi duyan gazeteciler
Düştüler teker teker kuruma.
Çaylar, pastalar, likörler...
Şenleniverdi ortalık;
Yediler, içtiler...
Kadehler kaldırıldı Karabiber'in şerefine,
Sarmaş dolaş resimler çekildi.
Bulunca masanın altını davetliler,
Bir tekme Karabiber'in kıçına...
Arka kapıdan sepetlediler!

Karşısına Bir Açıkgöz Çıkıyor

Resmini gören bir açıkgöz
Eliyle koymuş gibi buldu Karabiber'i
Köprü altında sabah sabah
"Karabiber'im!" diye başladı söze,
"Arkanda ben varım, hiç üzülme,
Hemşeriyiz bugüne bugün,
Tezek kurutmadık mı aynı güneşte!
Biraz da akraba sayılırız,

Kesilmiş de sütü validenin,
Sütkardeşi oluvermişiz.
Tutmazsak birbirimizi şehir yerinde,
Kurtlar, kuşlar kapar bizi.
Bir emmioğlu var bizim,
Şurada, Hasköy'de.
Sakadır ama, hatırı sayılır adam.
Partide baş deftere yazılı.
Senin gibi üçünü besler kapısında.
Nasıl beslemek, git gör.
Fıstık maşallah her biri.

Günde üç torba arpa,
Üç kucak da yonca,
Havucu kerevizi de üstüne...
Dedim ki bizim emmioğluna:
Bu kadarı da fazla, hani...
Kurak giderse havalar, dedim,
Aldın bu üç canı başına
Biraz da yarını düşünmeli,
Sakla samanı demişler, neden?
Yaptır Boğaziçi'ne bir silo
Doldur samanı içine
Arpayı doldur, yulafı doldur,
Doldur yoncayı tepe tepe!

Hem çürütür denize dökersin,
Hem satarsın döviz getirir.
Sen bilmezsen balık bilir,
Onları da beslemeli üretmeli,
Et beş yüze mi çıktı,
Daldır elini tut taze taze,
Baktın o da fazla geliyor,
Fazlasını dök denize.
Olmazsa eşi dostu çağır,
İş balık tutmasında değil,
Dost tutmasında!

Bizim emmioğlu, ömür...
Gönlü gani mi gani,
Eli açık mı açık...
Ye, iç, yat, yuvarlan!
Uzun etme artık,
Gel götüreyim seni!
İyi ama... Dur hele...
Yemin fazlası yaramazsa,
Azdırır, kudurtursa seni,
Kulağını kısıp başlarsan
Saldırmaya şuna buna?
İyi mi olur ele güne karşı

Yok hemşerim, yok,
Sen edemezsin Hasköy'de;
Ucu bize dokunur,
Bak, derler, senin Karabiber,
Bol buldu da arpayı
Ele avuca sığmaz oldu.
Yol bilmez, iz bilmezsin şehir yerinde,
Baskındı, hekimdi derken
Alır vesikayı çıkarsın...
Sana temiz bir iş olmalı
Çekilmelisin bir köşeye
Akmasa da damlamalı,

Dur hele
Bu kulaklar ne güne duruyor,
Bu dipten budanma kulaklar.
Boynunu kırdın mı bir yana,
Yumdun mu gözünün tekini,
(Gelmez ikisini birden yummaya)
Düşürmesin kimseyi, dersin,
Rabbim, gözden kulaktan!
Nasıl geldi mi işine?
Tıraş, hamam, yeme içme,
Hepsi benden.
Parayı pulu bırak
Bereketi mi kaldı zaten...

Gözün yemedi değil mi,
Buruluverdi çehren?
Gel bu işi ehline bırakalım.
Bir iş düşünelim, sana münasip.
Şöyle eline, ayağına yakışır.
Dur, yavrum, bu sefer tamam!
Siyah ceket...
Boyunbağı da öyle...
Beyaz mintan... Kolalı yaka,
Kılıç gibi çizgili pantolon...
Kurdun mu tezgâhı Köprübaşı'na,
Kenarında sıra sıra dürbün
Resim gösterirsin gelene geçene.

Kınalı'dan, Heybeli'den manzaralar,
Mayolu kadınlar, mayosuz kadınlar...
Şişli, Maçka, Talimhane,
Zeytinburnu, Kazlıçeşme,
Yenikapı, Kumkapı, bizim kapı,
Köprüaltı, Tophane...
Bağır, sesin kısılana kadar
Ağa Han, Ali Han, Arpacı Han,
Han, hamam, apartman,
Emirgân, Kanlıca, Bebek,
Aktarmalar burdan!"

Karabiber İş Başında

İlk Boğaziçi vapuru
Çımayı atınca köprüye,
Karabiber, yanında tavcısı,
Başladı şu tekerlemeyle işe:
"Seyreyle bu gelen Beyazıt Kulesini,
Seyreyle Dikilitaş'ı, Çemberlitaş'ı,
Boyuna bosuna kurban olduğum,
Seyreyle bu gelen dünya güzelini,
Su değil şerbet akmış musluğundan
Seyreyleyin İmparator Çeşmesini!

Peşinden Bağdat Hattını, Haydarpaşa'yı,
Enver Paşayı, Cemal Paşayı,
Çanakkale'de Aynalı Çarşıyı...
Seyreyle bu gelen Galata Köprüsünü,
Gece altını, gündüz üstünü.
Seyreyleyin 'eşkâli hayatı
Havzı hayalin sularında':
Tophane'de Yamalı Hamamında,
Seyreyleyin Yeni Cami'de mektupçuları,
Zarfçıları, üçkâğıtçıları,
Keşleri, tozcuları.

Seyreyleyin takma bacakları, sakatları,
Kötürümleri, yanıkları, yırtıkları
Seyreyleyin efendiler bu gelen...
Bu gelen..."
Bu gelen yabancı değildi.
Çorapçısı tanıdı,
Gözlükçüsü tanıdı,
Tüydü işportasını yüklenen!
Bizim Karabiber'e gelince,
Tavcısı bir yana gitti,
Tezgâhı düzeni bir yana.

Tuttu Gülhane Parkının yolunu,
"Yattı bülent servilerin gölgesinde şad",
Sarayburnu'na karşı okudu
Ne bilirse aylaklık üstüne.
Gördü, başıboş gezenleri, sevindi,
Kızkulesi'ndeki prensesi düşündü,
Ağladı.
Açlık binince dalına
Uçup gitti ezberindekiler.

Tam uzanacaktı ki yoncalara,
Eli sopalı bir bekçi belirdi,
Öbür elinde ustura,
Uzanmak istemez mi kellesine!..
"Mahcubum" dedi, "zatınıza karşı!
Yok sünnetlenecek kulağım!"
Sonra güldü katıla katıla!
Bekçi aşağı mı kalır ondan;
"Kulak kalsın," dedi, "bana kuyruk yeter!"

Baktı ki pabuç pahalı,
Kim fayda görmüş miskinlikten,
Açıldı açıldı da,
Bekçiye iki çifte salladı,
Kayboldu kalabalıkta!
Bir gün dolaştı,
İki gün dolaştı
Üçüncü gün geçerken manavın önünden
Bir cahilliktir etti,
Dişleyiverdi sepetteki ayvayı.
Kıyamet de koptu bu yüzden:

“Ulan ayva kim, sen kim!
Ayvayla mı büyüdün köy yerinde.
Ulan, sen kim, ayva kim,
Ayva mı gördün babanın evinde.
Sen kim, ayva kim ulan!”
Çıkardılar ağızlarından baklayı
Yazması ayıp bir künye okudular!

Karabiber Ketenhelvacı

Tırnak izi,
Tırnak numarası.
İçeri, dışarı,
Dışarı, içeri,
Yolu düştü Kapalıçarşı'ya.
Önünde bir sürü gemici,
Kimisi yerli, kimisi yabancı.
"Vay ne güzel ketenhelvam!"
Kimisi kuyruğunu çeker,
Tespihini geçirir boynuna.

Ellerinde yasemin çubuk,
Sigara tellendirir kimisi,
Dumanını üfler burnuna.
Kendi işinde gücünde Karabiber,
Kulak asmaz olan bitene,
(Kulaksız olmanın da bu iyiliği var)
Boyuna bildiğini okur:
"Adına aldanmayın sakın
Açıktır kapalı çarşımız,
Gelin artık tanıyın bizi
Kalmadı gizlimiz kapaklımız.

Gözümüz de açıldı, şükür:
Şu halı yok mu, şu halı
Bakmayın delik deşik olduğuna,
Taht halısıydı Yavuz'un.
Şu altın savatlı ibrik
İbrahim'in aptes ibriği.
Ne İbrahim kaldı, ne Reşat,
Açıldı kapısı haremin
Döküldü cariyeler ortaya.
Fesi külahı çoktan attık,
İşte çıkardık şalvarı.

Uysa da beyim uymasa da,
Buyrun ketenhelvaya!"
Ankaralı bir eleştirmeci
Bu ara geçmez mi sokaktan:
"Vay!" dedi. "Böyle mi satılır,
Ketenhelva dediğin!
Kimden destur aldın söyle,
Kim kuşattı bu peştamalı?
Dörtlük nedir bilmez misin,
Cahilisin bu işin belli.
Kimse ketenhelva satamaz
Benden izinsiz memlekette.
Her şeyden önce biçim lazım,
Özden önce biçim!"
Boyun kırdı Karabiber,
"Tamam!" dedi. "O biçim!"
Eleştirmeci memnun:
"Bak, hoşuma gitti bu uyak,
Aferin!

Her şeyden önce biçim...
Küpe et kulağına sözümü
(Hangi kulak!)
Biçim, şekerden önce,
Undan önce, yağdan önce,
Ketenhelvadan da önce biçim!..”
Afili bir selam çaktı Karabiber:
“Eyvallah abicim!”

Yusuf Karabiber'le Karşılaşıyor

Hani bir Yusuf vardı ya
Haylaz Yusuf hani
Bizim Yusuf canım,
Dönerken nişadır almaktan
Rastlamaz mı Karabiber'e!
Başında bir sürü gemici,
Bir de şapkasını kaşına yıkmış
Şu antika eleştirmeci.
Tepesi atıverdi Yusuf'un
"Hayttt!" dedi. "Aralanın!"

Çoklarına rastlamıştı ya, Heybeli'de,
Görmemişti böylesini.
Bir körük geldi gitti içinde
Ateşleniverdi yüreği.
"Ne yana yolun" dedi, "anam!.."
Orasından öptü,
Burasından öptü
Girdi Karabiber'in koluna.
Çarşı geride kaldı,
Başıboş gezdiği günler geride.
Tuttular Üsküdar'ın yolunu
Doğru kalaycı dükkânına!

Üsküdar'da Sabah Oldu

Köprüde sabahlayan vapur,
Sefere çıktı, Üsküdar'a,
Kâtip gibi gözleri mahmur.
Daha diri, daha uyanık
Bir başkası geldi Boğaz'dan,
Hovardaca yanaştı iskeleye.
Aldı götürdü ayak seslerini,
Süpürdü öksürükleri caddeden...
Bir nefes kaldı çarşı içinde
Yusuf'un körüğünde genişleyen.
Yanaştı bir vapur daha;
Cevap diye düdük seslerine
Bir şarkı tutturdu Karabiber,
Öylesine bir şarkı ki
Herkesin anladığı dilden,
Işıyan güne karşı!

Son

Ustanın kolları sıvalı,
Belinde vişneçürüğü kuşak.
Geceden yaktılar ocağı
İş vardı yarına çıkacak.
Yusuf'un kollarında ağrı,
Lehim gibi bir uyku gözlerinde,
Kirpiklerinde çapak,
Sildi elinin tersiyle,
Yeniden avuçlarına tükürdü,
Geçti körüğün başına.
Ocakta bakır tepsiden
Bir duman kaldı bembeyaz
Mis gibi nişadır dumanı,
Yayıldı Üsküdar Çarşısına!

ATAKÖY:
Son şiirim
19-XI-1991

Elim burnuna değsin,
Isıtayım üşüdüğüyse
Boşaltmasın son sıcaklığım!

19-XI-1991

Attila İlhan

RIFAT ILGAZ

ŞİİRLER 1954

Üsküdar'da Sabah Oldu

"Çağın gerçekleri, sorunları içinde tarihsel görevinin bilincine varması gereken bir şairin eylemi söz konusudur bugün. ...Her yeni çağ aşağıdan yukarıya doğru itilerle oluşup gelişirken, toplumla içli dışlı olması gereken şair de gerçekçiliğin yeni biçimlerini yaratmaya itilmektedir. Şair toplumu değiştirme, oluşturma çabası içinde kendisini de değiştirip oluşturacaktır. Bu gerçeği Brecht'le birlikte yineleyebiliriz:
'Her yeni çağ gerçekçiliğin yeni biçimini ortaya koymak zorundadır.'
Şairin amacı, bu gerçekleri öğrenmekle bitmiyor. Bunları yapıtına bilgi olarak koymak, şairi sanat dışı gereksiz çabalara götürür. O, bu gerçekleri içeriğine uygun bir biçim içinde yansıtmak zorundadır. Şair, coşku ve hayranlık yaratan kişidir. Bu coşku ve hayranlık, benzer koşullar içinde yaşayanlar arasında mümkündür. Bir şiirin etkileyici ödevi, bu koşulların içindekilerle yüz yüze geldi mi başlar. Bu bakımdan şair yan tutan kişi sayılır."

Rıfat Ilgaz

ISBN:978-975-348-004-8

2016 THG 724037 EBF